

SUVANNON

SEUTU

Hovijärven rannalla Petäjärven
emäntäkoulun väkeä kesäisellä
kahvihetkellä.

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

N:o 5 • 1998

HEINÄKUU

Sakkolan
pitäjäjuhlat 2.8.

Sankaripatsaan
paljastusjuhla 22.8.

TOIMITUKSEN TUOLI

Edessä on suurten juhlien aika, ja tällä kertaa elokuu suo niitä tuplaten. Ensimmäiseksi on vuorossa perinteinen pitäjäjuhla Juupajoella, jonne odotellaan runsaslukuista vierasjoukkoa sunnuntaiksi 2.8. Päivän ohjelma löytyy sivulta 10. Aikaa on varattu mukavasti sille kaikkein tärkeimmälle - tuttujen tapaamiselle ja haastelulle.

Kolme viikon kuluttua Juupajoen juhlista pakkaudutaan linja-autoihin ja lähdetään Sakkolaan eli nykyiseen Gromovoon paljastamaan uudisrakennettua sankaripatsasta. Patsasta on tehty suomalaisen suunnitelman mukaan Antrean kiviveistämöllä ja näihin aikoihin kivien pitäisi jo olla paikallaan viimeistelyä varten.

Suvanto-Säätiön puheenjohtaja Esko Kallonen aikoo tehdä vielä yhden tarkastusmatkan paikan päälle ennen varsinaista juhlahetkeä. Toivottavasti saadut lupaukset ja aikataulut pitävät, ja uudistetun patsaan ympärillä voidaan viettää juhlava päivä. Illalla tietysti nautiskellaan päivällistä ja vietetään iltaa Kiviniemen hotellilla.

Juhlien jälkeen pidetään pientä huilaustaukoa, kesälomaa. Sen jälkeen seuraava Suvannon Seutu ilmestyy syyskuun loppupuolella.

Hyvää kesää ja juhlavia hetkiä kaikille sakkolalaisille ystävineen!
-MRT

Leikkikö katoavaa kansanperinnettä ?

Leikki tuskin tulee katoamaan jokapäiväisestä elämästä, ainakaan sinä aikana, kuin lapsia riittää maailmassa. Kuitenkin on otettava huomioon, että leikit muuttuvat jatkuvasti. Monikaan nuoremasta sukupolvesta ei ole leikkinyt samoja leikkejä, mitä Kannaksella ja muuallakin Karjalassa leikittiin aiemmin. Monet leikit ovat unohtuneet jo täysin ja monta hauskaa leikkiä on unohtumassa parhaillaankin. Näistä leikeistä voisi kuitenkin olla paljon iloa leikki-ikäisille ja leikki-ikään vasta kasvaville lapsille, jos ne olisi mahdollista opettaa heille. Tästä syystä onkin jo viimeistään aika kerätä talteen kaikki ne leikit, joita ihmiset vielä muistavat leikkineensä. Teen tutkimusta aiheesta ja tulen erittäin mielelläni tallentamaan muistojanne. Voitte myös lähettää niitä minulle kirjallisena. Erityisen kiinnostunut olen alle kouluikäisten leikeistä, koska opiskelen Tampereen yliopistossa lastentarhanopettajaksi. Toivon yhteydenottoanne:

Topi Koiranen
Hämeenpuisto 17-19 D 86
33 210 TAMPERE
puh. 040-544 0457

VIELÄ EHDIT Viron kautta sankarivainajien PATSAANPALJASTUSJUHLAAN SAKKOLAAN 20.-23.8.1998

4 pv. 1200 mk.

Hintaan sisältyy: bussikuljetus Helsinkiin, laivamatka Tallinnaan, bussikuljetus Tallinna-Pietari-Sakkola-Suomi. Sekä bussikuljetus kirkolle. Majoitus ja puolihoito, yksi yö Virossa Rakveren kaupungissa ja kaksi yötä Kiviniemen hotelli Losevossa.

Sitovat ilmoittautumiset 24.7. mennessä Veli Nieminen
puh. 02-767 4028, auto 050-550 4028.

Lisätietoja Veli Nieminen tai Erkki Ahonen puh. 0400-234 798.
Paikkoja rajoitetusti.

Vastuullinen matkanjärjestäjä Matkatoimisto Matka-Vekka/
Erkin Matkassa.

TERVETULOA MATKALLE MUKAAN!

Sakkolan kirkonseutu sodan jälkeen venäläisin silmin

Isäni kotipaikalla sakkolan Keljassa asuu sinne vuonna 1947 Jaroslavin alueelta siirretty Juri Gurjanov perheineen. Haastattelin Juriä ja kyselin entisistä Sakkolan asioista, kun hän tuntui mielellään muistelevan näitä aikoja.

Juri kertoi, että hän oli mukana, kun kirkonkylästä purettiin heti sodan jälkeen kaikki suomalaiset talot. Purkujätteistä rakennettiin uusille asukkaille asuintaloja lähemmäs Suvannon rantaa. Muita rakennustarpeita ei uudisasukkaille ollutkaan antaa omien talojen tekemiseen kuin purkujätteet eikä metsästäkään saanut puuta ottaa.

Kirkonkylän taloja purettaessa jonkun talon - mahdollisesti Kunnantuvan - kellarista löytyi viinikellari, missä oli useita kymmeniä täysiiä viinipulloja. Työnjohtaja oli ehdottomasti kieltänyt työmiehiä maistamasta kellarista löytyneitä

viinejä, sillä hän pelkäsi, että viinit ovat myrkytettyjä ja sanoi, että ne pitää lähettää laboratorioon tutkittaviksi.

- Kun sitten tuli ilta, ei ollut yhtään viinipulloa laboratorioon lähetettäväksi. Työmiehet olivat juoneet kaiken viinin, eikä kukaan kuollut, kertoili Juri.

Purettujen talojen tilalle rakennettiin uudet talot sovhoosille: asuinkerrostaloja, hallintorakennuksia, koulut, kulttuuritalo jne. Ensimmäinen kerrostalo rakennettiin entiselle hautausmaalle.

- Suomalaisen hautausmaa oli todella hyvin hoidettu ja siisti, muistan

vielä hyvin, minkälaisia hautakiviä ja muistomerkkejä siellä oli ja komea kiviaita ympärillä, Juri muistelee.

- Tuntui pahalta ruveta kaivamaan kivitalon perustuksia hautausmaalle, kun sieltä nousi jatkuvasti pääkalloja ja ihmisen luita. Mutta pakko oli kerrostalo siihen rakentaa, kun käsky oli käynyt Käkisalimesta, että näin oli tehtävä, jatkoi Juri kertomustaan.

Suomalaisen sankarihaudan paikalle piti Jurin kertomuksen mukaan tehdä kompostia varten kuoppa, mutta sitten siihen ei kuitenkaan loppujen lopuksi kompostia perustettu, vaikka kuoppa tehtiinkin. Joku kertoo, että paikalle piti tehdä sovhoosin kellari, toinen puhuu kompostikuopasta. Totuus kuitenkin lieene vähän toisenlainen.

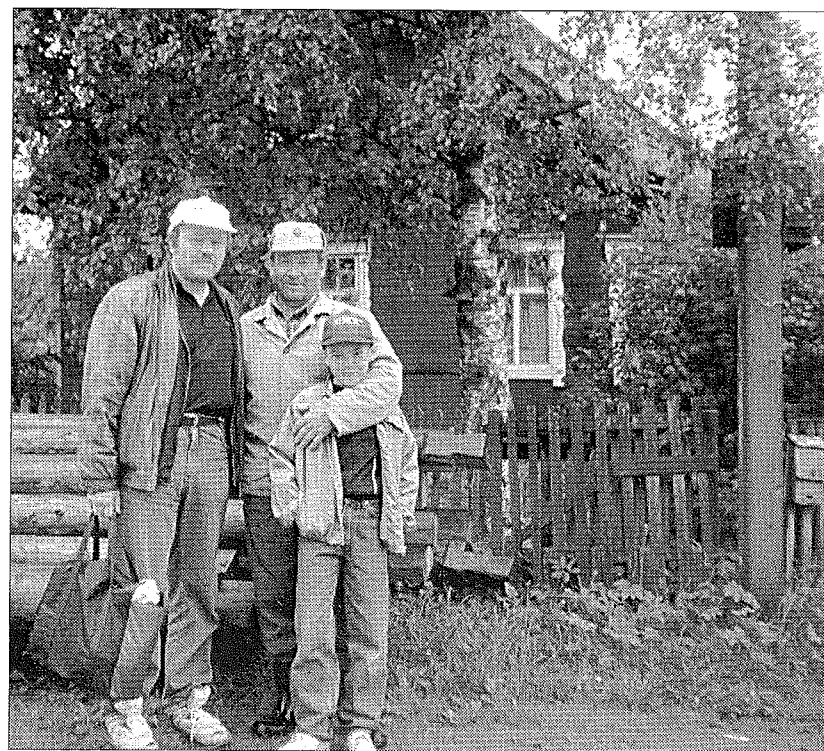
Immettelin, missä kaikki hautakivet ovat ja missä ovat rautaiset hautausmaiden portit ja rautaiset ristit. Missä ovat kiviaidat hautausmaiden ympäriltä? Juri kertoi, että kivet toimitettiin rakennuskiviksi kaupunkeihin ja että rataristit ja portit vietiin romuraudaksi. Haitermaan asemalla oli ollut oikein romuraudan vastaanottopiste, mihin ihmiset saivat viedä löytämänsä raudan ja siitä oli maksettakin joku kopeekka.

Juri kertoi, että Sakkolassa oli ollut hautakiviä ja panssariesteinä olleita kiviä Leningradiin rahtaamassa saksalaisia sotavankeja vielä 1950-luvullakin. Saksalaiset sotavangit olivat irrotelleet suuria kiviä ja toimittaneet niitä rautateitse ja vesitse Leningradiin rakennuskiviksi.

- Saksalaisten sotavankien kohtalo oli erityisen surkea, sillä ruokaakaan ei heille kovin paljon annettu ja työ olo todella raskasta. Monet näistä eivät kestäneet työn rasitusta ja kuolivat pois, tuumi Juri Gurjanov.

Hannu J. Paukku

Suvanto Säätiön
valtuuskunnan pj

Hannu Paukku, Juri Gurjanov ja hänen tyttärensä 15.6.1996.

Sankaripatsaan paljastusjuhlat lähestyvät Sakkolassa 22.8. Juhlille on varauduttu lähtemään useamman linja-auton voimin ja matkan yhteyshenkilöitä löytyy eri puolilta Suomea: muunmuassa Eila Aro Helsingissä, Hannu J. Pauku Loimaalla, Veli Nieminen Punkalaitumella, Esko Kallonen Lempäälässä, Markku Nuora Vesilahdessa, Tampereella Erkki Ahonen sekä Maire ja Leevi Kanervisto ja Lappeenrannassa opaspalvelu Toivo Laidinen. Ainakin Lomalinjoilta voi myös kysellä asiasta suoraan.

- Eri reittivaihtoehtoja kannattaa tiedustella, muistuttaa säätiön pj Esko Kallonen.

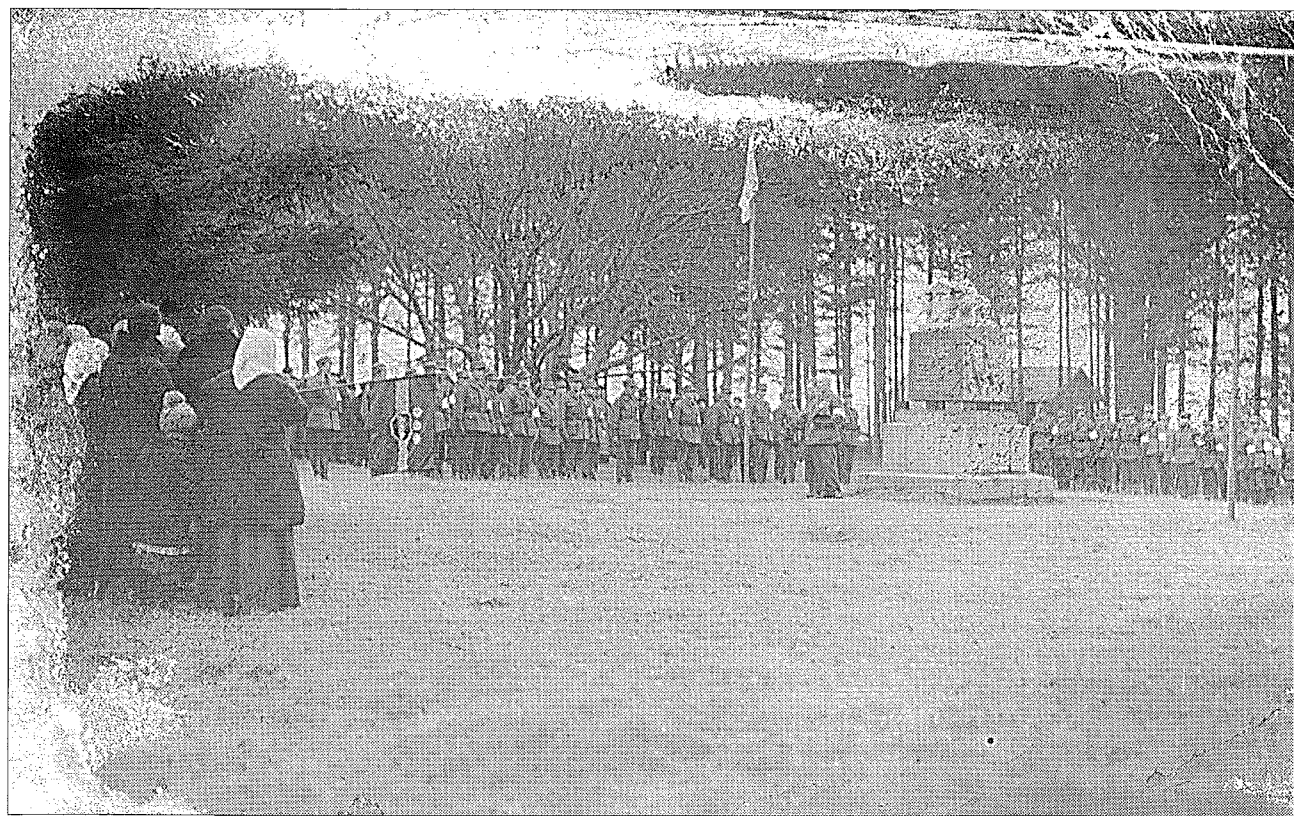
Paljastusjuhla alkaa lauantaiamuna kello 10. kirkkomaalla. Ohjelmassa on muunmuassa sankarivainajan omaisen tervehdys, papin pitämä paljastuspuhe ja patsaan siunaus. Virallisten kukkatervehdysten lisäksi kaikki halukkaat yksityishenkilöt voivat tuoda paikalle omat muistokukkasensa.

Ohessa vanhaa kuvasatoa Sakkolan kotikonnuilta.

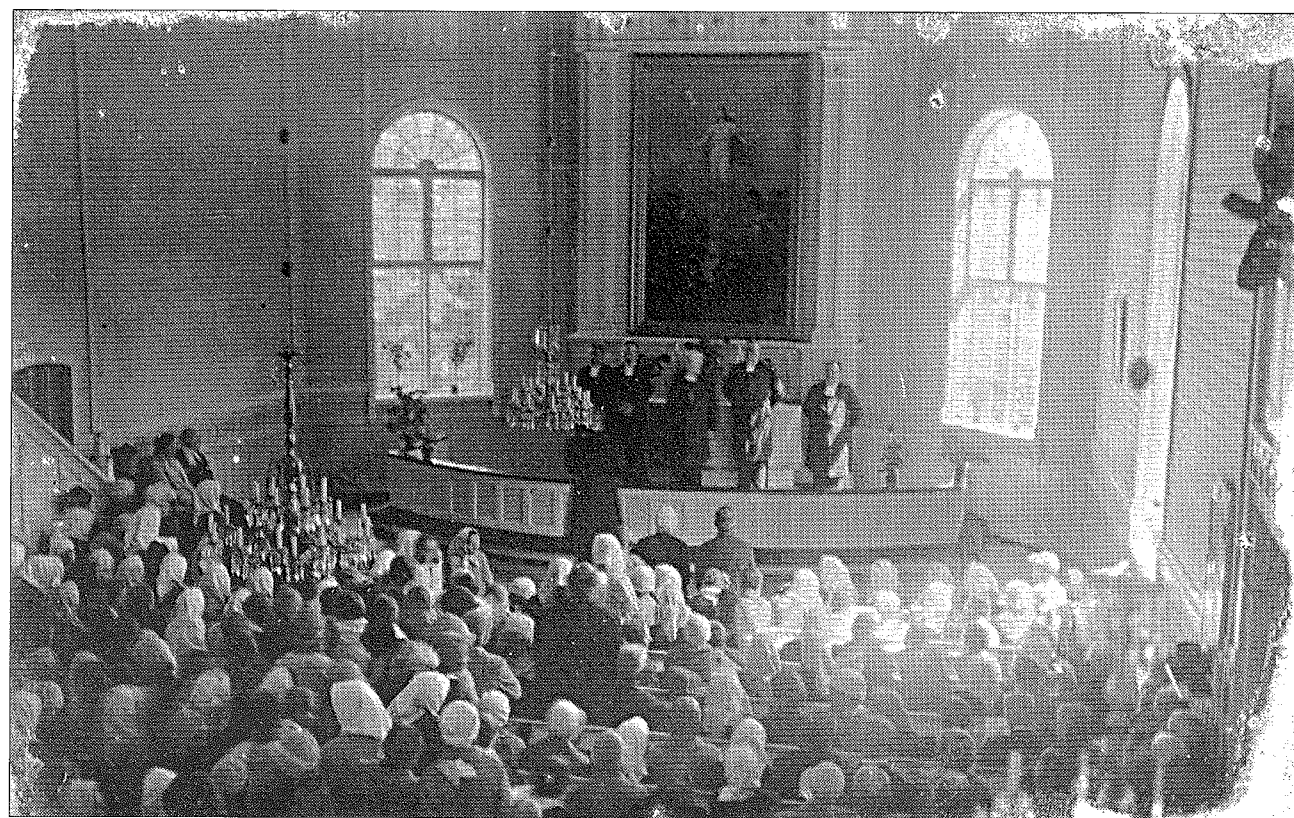
Juhlamatkalle voi vielä ilmoittautua

Ester Lautarinne Yrjö Lautarinteen haudalla vuonna 1943.

Heinäpellolla Petäjäjärven emäntäkoululla. Kuva on Väinö Pekkasen, joka pelasti vanhat otokset aikanaan piilottamalla ne maahan, mistä ne kaivettiin ylös myöhemmin, hieman vesivahinkoja kärsineenä. Alla kuva jumalanpalveluksesta Sakkolan kirkossa.

KUOLLEITA

Alma Patja, omaasukua Tenkanen, syntynyt Sakkolassa 4.6.1914, kuoli Joensuussa 19.5.1998.

Äitimme eli rikkaan elämän. Tuhannet ja tuhannet karjalaisnaiset kokivat saman kohtalon. Evakkotaipaleen pienine lapsineen, härkävaunuineen ”rengasmatkoillaan” ympäri Suomea, miesten ollessa rintamalla.

Äiti kävi vielä ennen kuolemaansa rakkaalla syntymäseudullaan Sakkolassa, Vilakkalan kylässä. Kylä oli jyrätty puskutraktoreilla pelloksi, mutta leikkikivi lähellä metsänreunaa oli tallella. Se oli niin iso, että sitä ei oltu saatu siirrettyä.

Sakkolan kirkon raunioilla, portailla, lauloimme virren ”Kiitos sulle Jumalani... kiitos myöskin ohdakkeista” ja liikutuimme. Tätä hetkeä ei kukaan ollut uskonut koskaan tulevaksi.

Kävimme myös Sortavalassa äidin omassa talossaan. Äiti avioitui sinne. Sortavalalainen isä Yrjö oli Järisevässä linnoitustöissä, jossa hän tapasi äidin. Juuri ennen sotaa maalattu keltamulta oli jäljellä. Rappeutunutta ja huonosti pidettyä omaisuutta on Karjala täynnä. Näitä toivomatkoja muistelemme lämmöllä, olihan meillä alkuasukasopas matkassa. Viipurissa muistelimme kihlojen ostoa ja kihlakauppaa ennen sotia.

Äiti oli sitä sukupolvea, joka lähti kahdesti evakkoon. Sortavalan

pommituksia paossa pienen lapsen kanssa Kirjalahdessa. Evakkoretket pitkin Pohjanmaata, Savoia ja Etelä-Karjalaa. Virrat, Haukipudas, Lemi, Varkaus, Sortavala, Joensuu jne. Monet paikkakunnat kahteen kertaan. Me lapset – kuusi kappaletta – melkein kaikki olemme syntyneet eri paikkakunnilla evakkoretkillä. Isämme oli pitkään sotasaaralassa, joten lasten kasvatus ja vastuu perheestä noissa levottomissa oloissa jäi äidin vastuulle. Siinä tarvittiin karjalaisnaisen sitkeyttä ja tulevaisuudenuskkoa, vaikka tulevaisuus ja isänmaan kohtalo oli sotien jälkeen epävarmaa ja monen moista uhkaa oli jatkuvasti näköpiirissä.

Evakkoretken lopuksi rakennettiin oma talo Joensuuhun vuonna 1949. Alkuvuosina tontti perunalla ja sianporsas aitauksessa takapihalla. Nyt kauniit nurmikot ja puutarhat. Tällä tavalla Suomea rakennettiin ja työtä tehtiin. Nyt näemme, että nämä raskaat ja työn täyttämät vuodet sekä uhraukset tulivat palkitsemaan seuraavat sukupolvet. Baltian maiden kohtalot ja Karjalan kukoistuksen rappeutuminen ovat todiste siitä. Näissä olosuhteissa me lapset kasvoimme. Kävimme koulumme ja saimme hyvät rakennusaineet omaan elämäämme. Nälässä emme muista koskaan menneemme nukkumaan.

Loppuvuodet omassa osakkeessa, jossa äiti viihtyi. Seurallisena ihmisenä hän liittyi omiin ”pirpana-kerhoihinsa”, kävi kirkossa säännöllisesti ja piti yllä laajaa ystäväpiiriä. Häntä jäi kaipaamaan lapsiensa, miniöidensä ja lastenlasten lisäksi suuri joukko lapsenlapsenlapsia, jotka ehtivät nähdä ja nauttia isomummon piirakoita ja pyörösiä.

Äitimme ja mummomme siunattiin Joensuun ev. lut. hautausmaalle isä-Yrjön viereen 6.6.1998 tuomien kukkiessa.

Raimo, Seppo, Pentti,
Pekka ja Pirjo

Ilmi Helena Söder, omaasukua Karjalainen, syntyi Sakkolassa 21.2.1913 ja ajallinen elämä päättyi Ruovedellä 30.5.1998. isän kuolinpäivänä. Hän oli kuollessaan 85-vuotias. Siunaustilaisuus oli Ruoveden kappelissa juhannusviikolla 18.6.1998. Siunauksen toimitti pastori Kimmo Huilla.

Äiti sai elää rikkaan ja monivaiheisen elämän. Kotipaikka Karjalassa oli ensin Lapinlahti, sittemmin Ojaniemi avioituttuaan Hannes Söderin kanssa. Äiti joutui jättämään Ojaniemen kodin kaksi kertaa lähtiessään sotaa pakoon. Evakkotaival kulki Rantasalmen, Sysmän ja Lempäälän kautta Ruovedelle, josta palattiin Karjalaan. Toisella kertaa matka vei Saarijärven kautta Ruovedelle entiseen paikkaan, jossa äiti sitten eli suurimman osan elämästään suuren perheen äitinä.

Äiti oli työteliäs ihminen, joka opetti, isän tavoin, meidät lapset arvostamaan työtä ja työntekeä. Myös kädentaidot ja luovuus ovat suurta perintöä meille lapsille. Erityisesti arvostan äidissä sitä valoisuutta ja elämänuskkoa mikä hänessä oli. Vaikka välillä oli vaikeita aikoja, äiti jaksoi nähdä parempaan huomiseen. Ajan mittaan ikä ja sairaudet toivat omat vaivansa ja rasitteensa, mutta äiti ei valittanut vaan suunnitteli elämää eteenpäin. Vielä viimeiseltä sairastuoltaan käsin hän ajatteli tulevaa kesää ja iloitsi siitä.

Vaikka äiti eli tätä elämää viime vuosikymmenet kuulovammaisena ja huononäköisenä sekä liikuntarajoitteisena, ei hän

kuitenkaan ollut elämän sivussa vaan sen keskellä. Hän oli omalla tavallaan elämän sankari, sisupussi, joka ei hevillä luovuttanut, mutta oli myös realististi tunnustaan tosiasiat. Viimeiset vuodet pyörätuolissa rajoittivat liikkumista, mutta samalla hän osasi iloita pienistä asioista. Luonnonilmiöt olivat tarkkailun alaisena. Ensimmäiset pälvet pihamaalla, viheriövät puut, kukat ja linnunlaulu toivat suurta iloa ja kaipuun päästä ulos. Kaikkien äitien tavoin hän iloitsi lastensa ja lastenlasten vierailuista. Erityisesti nuorimman, Osku-pojan, käynnit olivat tärkeitä.

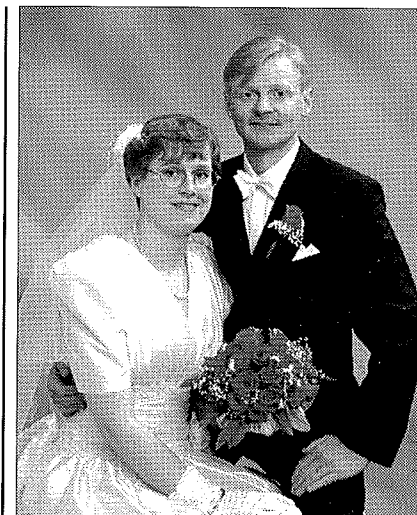
Näkö antoi vielä myöten tehdä käsitöitä, jotka olivat äidille tositärkeitä. Viime aikoina hän keskittyi virkkaamiseen. Työn alla oli ikkunaverhot kaikkiin kamarin ikkunoihin, joka työ jäi vähän kesken. Äiti luki myös paljon lehtiä apulaitteen avulla. Erikaisen tärkeä hänelle oli Suvannon Seutu. Sen tuloa hän odotti ja se luettiin moneen kertaan. Eikä sitä saanut hävittää! Lukiessaan matkoista Koti-Karjalaan äidin teki kovasti mieli päästä mukaan. Realistina hän kuitenkin totesi, ettei siitä tulisi mitään, kun tuo ”konijalka” (proteesi) on tiellä.

Äiti oli henkisesti pirteä ja sai elää kotona loppuun asti niin kuin oli toivonut. Sairaalahaksoja oli välillä ja tämä viimeinen vei voimat. Äidin elämä sammui kauniina toukokuuisena lauantaiaamuna. Mutta me tapaamme vielä, näin uskon. ”Emme me häntä kokonaan kadottaneet. Vain näkemisen menetimme – ja se ei ole kaikki”.

”Sinä kaipasit kevättä, kesää uutta, sen lämpöä, valoa, suloisuutta. Sait kauniimman, uuden, ihanan maan.

Jäimme sinua kyynelin kaipaamaan.”
Raija Söder

**SUVANNON SEUTU
JULKAISEE
jokaisessa
numerossaan
perheutisia,
suruviestejä,
merkkipäiviä,
valmistuneita yms.
Lähetä tiedot
toimitukseen ja liitä
mukaan myös valokuva.**

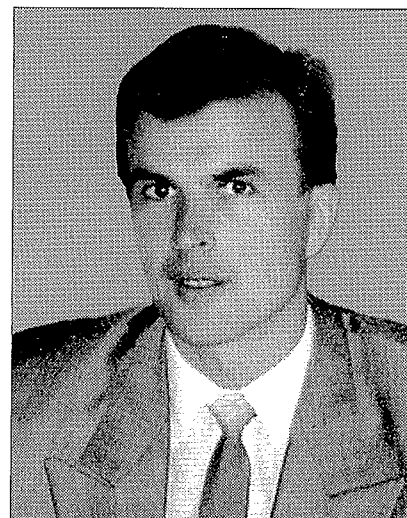

Vihittyjä

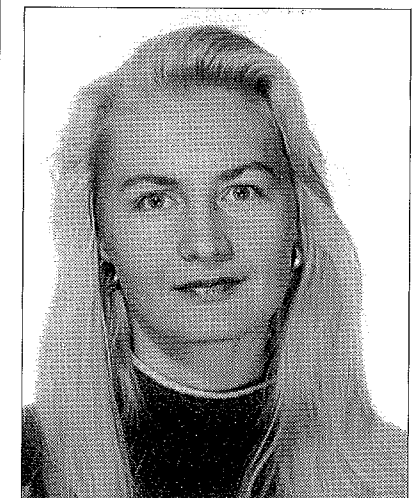
Vihitty 6.6.1998 Punkalaitumen kirkossa Kirska Saretsalo ja Jari Kekki. Morsiamen vanhemmat Maire ja Hannu Saretsalo, Hannu on kotoisin Sakkolan Valkjärven kylästä. Sulhasen vanhemmat Liisa ja Viljo Kekki, Viljo on syntyisin Sakkolan Haparaisten kylästä.

KUOLLEITA

Sirkka Eeva Annikki Immonen, omaasukua Naskali, syntynyt Sakkolan Haitermaassa 24.12.1926, kuoli 13.6.1998 Kotkassa. Siunaus toimitettu 22.6.1998 Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautausmaan kirkossa.

Jorma Taneli Leppänen, syntyi Tottijärvellä 4.7.1954, kuoli kotonaan Lempäälässä vaikean sairauden jälkeen 10.4.1998. Vanhemmat Eila, omaasukua Kyllästinen, ja Toimi Leppänen Sakkolasta.

Valmistuneita

Marja Tikkavaara on valmistunut 16.6.1998 Tampereen yliopistosta kasvatustieteiden maisteriksi. Marjan vanhemmat ovat Vilho Mäkinen ja Aila Mäkinen, omaasukua Vulli, kotoisin Sakkolan Röykkylän kylästä.

Pika- käynnillä entisissä koti- maisemissa

Kesäkuun kuudennen päivän aamulla kello 3.30. kahdeksan hengen taksi suuntasi matkansa kohti Sakkolaa. Olimme jo talvella päättäneet koko perheen yhteisen matkan "vaarin" syntymäseudulle. Mukana matkalla olivat itseni ja vaimoni lisäksi nuorin poikani vaimoineen sekä heidän 16- ja 14-vuotiaat poikansa. Matkan varrelta Lahdesta autoon tulivat vielä vanhin poikani ja tyttäreni.

Matka sujui nopeasti ja rattoisasti kauniissa kesäsäässä ilman suurempia viivytyksiä tullissakaan. Kun tietkin olivat hyväkuntoisia, niin jo ennen puoltapäivää olimme kotikylässäni Lapinlahdessa. Matkaa auton mittariin oli kertynyt 520 kilometriä. Siihen Lapinlahden keskustaan kunnon tie sitten loppuikin, mutta kun edellämme lähti Lada ajamaan peltotietä kohti Suvannon rantaa, niin sitä seuraten ja välillä kylvettyä kaurapeltoa ajaen pääsimme aivan entisen kotini metsittyneeseen pihaan.

Myös edellä ajanut Lada pysähtyi sinne ja autosta nousi kaksi musta-kiharatukkaista nuorta miestä. Tervehdittyämme yritimme löytää yhteistä kieltä kommunikointiin, mutta mieten kielitaito tuntui rajoittuvan vain heidän omaan kieleensä. Sanakirjan ja elekielen avulla saimme selvitettyksi ketä olemme ja miksi olemme aikanaan joutuneet sieltä lähtemään. Tästäkö miehet innostuivat ja rupesivat hokemaan Stalinin nimeä eleistä ja ilmeistä päätellen vähemmän myönteisessä mielessä. Selittivät olevansa Pietarista

Vanhuuttaan sortunut jalavajättiläinen, rungolla Pirjo ja Heikki Loponen.

ja vanhempiensa tulleen Stalinin aikana sinne pakolla muutetuiksi Kaukaasiasta.

Miehet kai yrittivät omalta osaltaan korvata Stalinin meille tekemää vääryyttä, koska levittävät heti auton konepellille sanomalehden ja nostivat siihen litran votkapullon ja rivin kertakäyttömukeja, joihin juomaa kaatoivat. Niin sitten otettiin ystävyyden maljat, joihin lisukkeeksi tulivat vielä leipä, makkara ja suolakurkku. Tarjoilu olisi jatkunut ylenpalttisen juoman osalta pitempäänkin, mutta kieltäydyimme kohteliaasti enemmästä. Paikalle tulleiden, siellä jo aikaisemmin olleiden ja samaan seurueeseen

kuuluneiden kahden muun miehen kanssa koko joukko lähti kalastamaan muutaman sadan metrin päässä olevalle teltalleen. Kalastamiseen viittaavan majoittumisen jälkeä näkyi monin paikoin entisen kotitilani yli kilometrin pituisella rantaosuudella.

Suvannon rantametsien rehevyys ja kasvilajien runsaus ihmetytti näihin Pohjois-Hämeen karumpiin maisemiin tottuneita perheenjäseniä. Vanhat, jo ennen sotia suuriksi kasvaneet jalavat (pärnät) olivat osaksi kuolleet ja kaatuneet, mutta uusia siemenestä kasvaneita lähes tukkipuun kokoisia oli ehtinyt jo kasvaa ympärille. Metsittyneillä pelloilla runsaana kasvavien, juuri kukintaansa

lopettavien tuomien tuoksu tuntui myös voimakkaana. Puita kiertelevä humala ja pitkäksi kasvava kotkansiipisaniainen rehevöittävät osaltaan metsäluontoa.

Siellä kotitilan maita kierrellessä näytin pojilleni ja pojanpojilleni entisiä rajoja ja sanoin puolileikilläni, että jos näitä alueita joskus takaisin saadaan, niin tiedätte, mitä voitte omaksenne vaatia.

Kotikylääni Lapinlahteen on viime vuosina noussut parikymmentä uutta rakennusta, tyylistä ja laadusta päätellen hieman paremman väen kesäasuntoja. Muuten elämisen laatu siellä ei näytä ainakaan aikaisemmasta parantuneen. Ennen monisatapaiset karjat ovat hävinneet, navetat tyhjiä ja rappeutuneet. Sakkolan kirkonkylänkin ennen monisatapaisen lypsykarjojen laitumilla näkyi nyt vain pari lehmää. Myös maanviljelyn muukin taso on selvästi huonontunut. Heinäpellot kasvavat rikkaruohoa eikä kylvöjä oltu tehty kuin hyvin vähän.

Kun muutakaan korvaavaa toimintaa ei näkynyt olevan, täytyy ihmetellä, millä asukkaat siellä elantonsa hankkivat.

Yöpyminen Kiviniemessä oli oma

lukunsa. Koko kylmän alkukesän lämmittämättä olleet hotellihuoneet olivat kylmiä ja kosteita kuin kellari ja muutenkin rapistumista näkyi vähän joka puolella. Aina siellä kuitenkin kävijöitä riittää, nytkin lisäksemme kaksi linja-autollista suomalaisia oli siellä yöpyvässä.

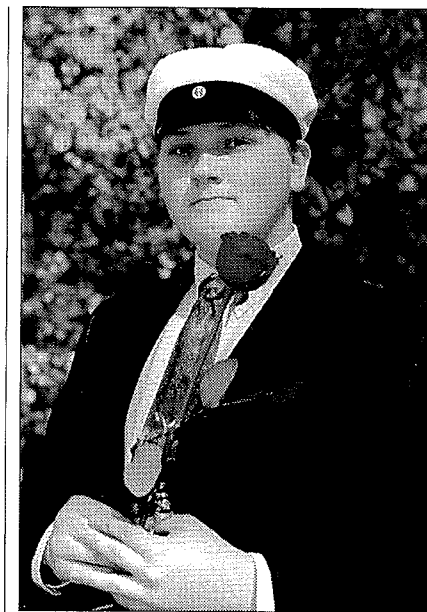
Erikoinen sattuma oli, että toinen autollinen näistä oli entisiä rautulaisia ja heidän jälkeläisiään kotiseutumatkalla ja Loposten sukujuhlaa viettämässä. Heille tuntui olevan melkoinen yllätys, kun sanoimme olevamme kaikki Loposia ja luultavasti samaa sukujuurta parinsadan vuoden takaa.

Parannusta entiseen rajan tuolla puolen näytti olevan pääteiden parantunut kunto ja yleinen järjestyksen pito. Ne kaiken tavarankäytön ja pyytäjät ovat vähentyneet eikä siitä paljon puhutusta mafiasta ainakaan meidän kohdallamme näkynyt merkkiäkään. Kotiin palasimme onnellisesti 7.6. illalla monta kokemusta rikkaampana, mutta matkan jälkeen sellainen tietty alakuloisuus kaikesta näkemästä viipyy mielessä, kun kaikki voisi olla niin paljon toisinkin.

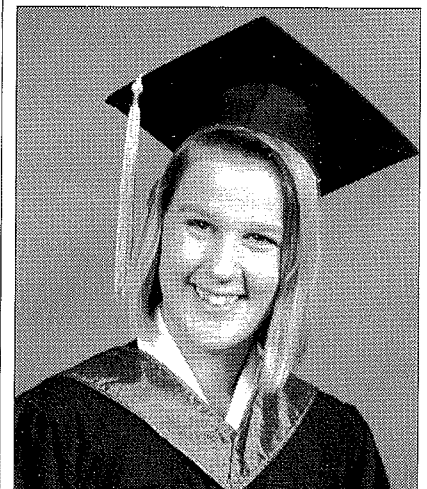
Olavi Loponen

Pirjo ja Heikki Loponen Syväojanniemen komealla rantahietikolla, taustalla Suvanto ja Haparaisten kylää.

Juho-Antti Kalevi Koiranen kirjoitti ylioppilaaksi Lempäälän lukiosta. Juhon isän vanhemmat ovat sakkolalaiset Eeva, os. Jääskeläinen ja Toivo Koiranen, sekä äidin vanhemmat Maire, os. Nikkanen Muolaasta ja Arvi Siikander Kivennavalta.

Niina Marjaana Savolainen on päässyt ylioppilaaksi 5.6.1998 Boliviassa Cochabambassa, amerikkalaisessa kansainvälisessä kristillisessä koulussa. Sukujuuret Sakkolan Heikkosiin, ukki lähtöisin Kiviniemestä.

Ylioppilaaksi kirjoitti Outi Pöytäkiivi Valkeakoskella. Isovanhemmat Aini Käppi, omaasukua Määttänen, Sakkolan Vilakkalasta ja Toivo Käppi Kuninkaanristin Vuokselasta.

50. SAKKOLA-JUHLA

Juupajoella 2.8.1998

klo 10 jumalanpalvelus Juupajoen kirkossa
Hämeenkyrön kappalainen Tenho Korhonen

Kunniakäynti sankarihaudalla ja
Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä

Lippuvartio

puhe everstiluutnantti Paavo Seppänen

Seppelten lasku

Virsi

PÄIVÄJUHLA KORKEAKOSKEN KOULUKESKUKSESSA

klo 12 "Syyvää Juuvaa ja Haastetaa"
Ruokala ja liikuntahalli

klo 14 Ohjelmia liikuntahallissa

Alkumusiikki

Juupajoen maamiesseuran soittokunta, joht. Raimo Soikka

Kalevalainen vieraan tervehdys Marjut, Satu ja Taru

Tervehdyssanat Olavi Lopenen

Laulua Taisto Polvi

Lausuntaa Heli Lahti

Karjalaisten laulu yleisö ja soittokunta

Juhlapuhe kunnallisneuvos Teuvo Viskari

Kuorolaulua

Juupajoen kirkkokuoro, joht. kanttori Leena Mäkelä

Tervehdykset ja vapaa sana

Ansiomerkkien jako

Loppusanat

Suvantosäätiön hallituksen puh.joht. Esko Kallonen

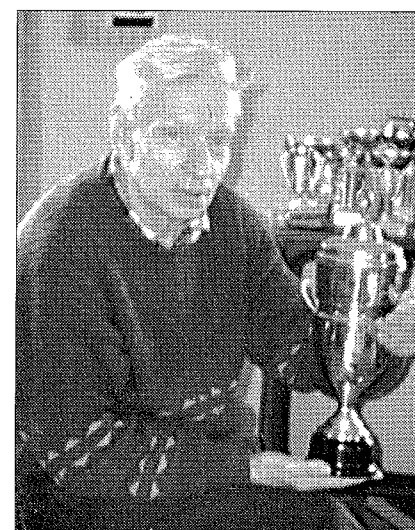
Hämäläisten laulu yleisö ja soittokunta

Ohjelman juontaa Marjut Lopenen

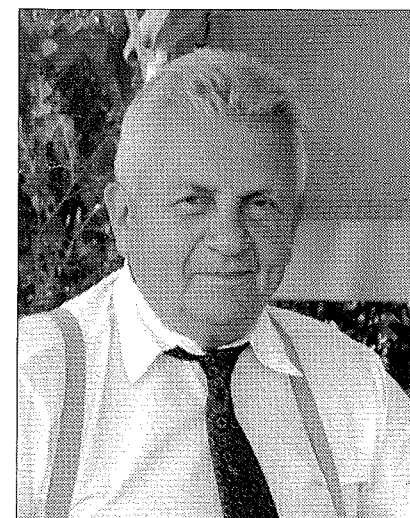
VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

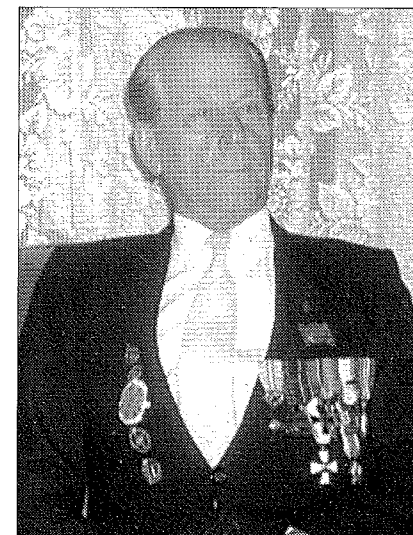
75 vuotta täytti 6.7.1998 Taimi Tellervo Nikulainen, omaasukua Santala, Nastolassa. Kotikylänsä oli Sakkolan Valkjärvi. Unto ja Toini onnittelevat lämpimästi.

70 vuotta täytti 10.6.1998. maanviljelijä Pentti Matti Naskali Hattulan Ilamossa. Pentti Naskalin synnyinjuuret sijoittuvat Sakkolan Lapinlahden Leppäsenmäelle. Evakkoon tultua ostettiin maatila Hattulasta, jossa Pentti viettää eläkepäiviään veljensä Seemin kanssa. Harrastuksen nuorempana suunnistus, metsätaitokilpailut ja Pirkkanhiihto. Nykyisin mieluinen harrastus on kalastaminen.

75 vuotta täytti 30.6.1998 kirvesmies Veikko Kallonen Lempäälän Kuljussa. Hänen vanhempansa Aukusti ja Loviisa Kallonen olivat Lapinlahden kylästä. Veikko on toiminut maanviljelijänä Ruovedellä sekä vaimonsa Maijan kotipitäjässä Juupajoella. Kallonen osallistui talvi- ja jatkosotaan muunmuassa pikakivääriampujana. Veikko harrastaa kalastusta.

75 vuotta täytti 24.6.1998 musiikkikapteeni evp. director musices Uno Johannes Kuparinen Kouvolassa. Hän on syntynyt Sakkolan Petäjärvellä. Merkkipäiväjuhlaa vietettiin Koivolan upseerikerholla.

80 vuotta täytti 17.6.1998 Kerttu Savilahti. Hän on syntynyt Sakkolan Lapinlahdesta.

70 vuotta täyttää 6.8.1998 taiteilija Martta Karvonen Olesen. Hän on syntynyt Sakkolan Kiviniemessä. Käytyään Turun taidekoulun hän muutti Kööpenhaminaan vuonna 1956. Lapsia hänellä on kaksi. Martta osallistuu aktiivisesti Koopenhaminan Suomalaisen seuran toimintaan, muunmuassa johtokunnan varajäsenenä. Hän laulaa suomalaisessa kuorossa Muuttolinnut, joka samalla toimii siellä suomalaisen seurakunnan kuorona.

Martta osallistuu ja näyttelee lisäksi suomalaisten näytelmäkerhossa ja organisoi jokavuotiset rokkakestit esitelmiseen. Hän kirjoittelee runoja ja pieniä kertomuksia, joista on julkaistu muunmuassa Suvannon Seudussa. Hän tekee grafiikkaa, piirtää ja pitää näyttelyitä.

Martta pitää matkustelemisesta ja jalkaparikoinnista, pitää kuntoa yllä jumppaamalla. Lisäksi hän käy ahkerasti konserteissa. Hän pitää ennenkaikkea ystävyysttä niin suomalaisten kuin tanskalaisten kanssa tärkeänä. – MEK

Kirkkopyhässä kuultiin yllätysnumero

Toukokuun ensimmäisenä sunnuntaina matkasimme yhteisellä bussilla Mäntsälään. Sakkola-Seuran "oma kuski" Markku Naskali oli turvallisena ohjauspyörän ääressä. Keväinen päivä oli parhaimmillaan, kun ennen kirkonmenoja tutustuimme Mäntsälän sankarihautoihin ja kirkkomaahan. Kallosen Mirkku pääsi käymään sukunsa haudoilla.

Jumalanpalveluksen alussa kirkkoherra Jaakko Leinonen toivotti meidät tervetulleeksi. Hän toimitti alttaripalveluksen ja Leena Repo saarnasi. Jumalanpalvelus noudatti tuttua vanhaa kaavaa, joka onkin monen mielestä se oikea.

Jumalanpalveluksen jälkeen kirkkoherra Leinonen esitteli meille Mäntsälän kauniin kirkon historiaa.

Seurakuntakeskukseen olivat emännät kattaneet meille kirkkokahvipöydän. Mäntsälässä, sekä

seurakunnan että kunnan luottamustehtävissä vaikuttava Soini Hämäläinen toivotti myös meidät tervetulleeksi. Soini Hämäläinen on tunnettu kirvulaisten "heimopäällikkönä", jonka ansiosta kirkon kiviainan vieressä punaisessa iatassa on Kirvun pitäjämuseo, johon olemme tutustuneet aikaisemmalla käynnillä. Nyt Soini Hämäläinen kertoi, miten kirvulaiset ovat 1990-luvun alusta lähtien luoneet toimivat yhteydet nykyisen Kirvun valtaapitäviin. Hautausmaan päälle sijoitetut armeijan rakennukset ja varikot siirretään pois ja alue luovutetaan kirvulaisten "pyhäksi maaksi". Saimme lahjaksi komean kirjan "Kirvu kuvina" ja Kirvun lauluseuran historiikin. Lupasimme vastalahjaksi lähettää Sakkolan historian.

Leena Repo esitti todellisen

yllätysnumeron. Sakkolan viimeinen kanttori Aaro Lehmusvuori oli kotoisin Mäntsälästä, jossa hänen sukuaan asuu vieläkin. Leena Repo oli saanut heiltä lahjaksi Aaro Lehmusvuoren muistelmat, joista hänellä oli lupa lukea meille Sakkolaa koskevaa osaa. Jutut olivat todella mielenkiintoisia ja hauskoja. Olimme yksimielisiä siitä, että näitä muistelmia tulisi saada julkaistua. Suvanto-Säätiö voisi pyytää kopion Sakkolaa koskevasta osasta ja miettiä, miten se julkaistaan. Olisiko jatkokertomus Suvannon Seudussa mahdollinen, vai erillinen kirjanen. Parhaat kiitokset Leena Revolle!

Maittavan lounaan jälkeen kotimatalla keskusteltiin vielä onnistuneesta kirkkopyhäretkestä. Pohdittiin myös, mikä saisi enemmän väkeä liikkeelle. Olihan meitä nytkin parikymmentä, mutta enemmänkin olisi mahtunut. -EA.

IHANAT NAISET Vammelsuun rannalla vuoden 1926 tyyliin. Kuva on otettu eversti Kuuselan kodin rannalla, kuvassa vaimonsa Helmi Kuusela, omaasukua Virkki, Sakkolasta sekä tyttäret Heidi Kaarina ja Kirsti. Valokuva on Tyyne-Kerttu Virkin albumista.

Timanttihäät takana

Lempi ja Sulo Voittomäki viettivät Karttulassa perhepiirissä timanttihääpäiväänsä 26.5.1998. Lempi on kotoisin Sakkolan Keljasta, omaasukua Kallonen. Sulo muutti Pyhtäältä Sakkolaan, joka oli hänen äitinsä entinen kotipitäjä. Lempi ja Sulo vihittiin avioliittoon Sakkolan kirkossa.

Valokuva heistä on otettu morsiamen kotipihalla. Lempensäuloinen häähymy kasvoillaan he silloin katsoivat toiveikkaasti tulevaisuuteen. Yhdessä elettyyn kuuteen vuosikymmeneen sisältyy monta työntäyteistä ilon sekä koettelemuksen päivää. Suurin koettelemus linee ollut sota-aika. Sulo osallistui sekä talvi- että jatkosotaan ja haavoittui kaksi kertaa.

Perhe oli evakossa Vesilahdella ja myöhemmin Rautalammillä. Kun olot rauhoittuivat, he muuttivat luonnonkauniiseen Karttulan pitäjään ja rakensivat sinne omakotitalon, jossa vieläkin asuvat. Sulo oli tielaitoksen palveluksessa autonkuljettajana. Sivutoinään hän viljeli maata, hoito puutarhaa ja mehiläisiä sekä kalasteli. Hän osallistui aktiivisesti sotaveteraanien paikalliseen toimintaan. Lempi toimi yksityisyrittäjänä kaupan alalla yli 30 vuotta. Hän huolehti kotitöistä ja tarvittaessa ompeli vaatteita. Hänellä oli järjestelykykyä ja tarmokkuutta, että seitsemän lapsen äitinä sai ajan riittämään kaikkeen tähän.

Lempi ja Sulo olivat yritteliäitä, ahkeria, kärsivällisiä sekä auttavaisia lähimmäisiään kohtaan. Kodissa oli sopuisa, uskonnollis-isänmaallinen henki, supisuomalainen rehti elämäntapa. Siinä oli lasten hyvä varttua vastuuntuntoisiksi kansalaisiksi.

Hyväntuulinen hymy kaunistaa heidän kasvojaan vieläkin. Heidän vieraanvaraisuuttaan ja ystävällisyyttään muistavat monet kiitolliset lähimmäiset.

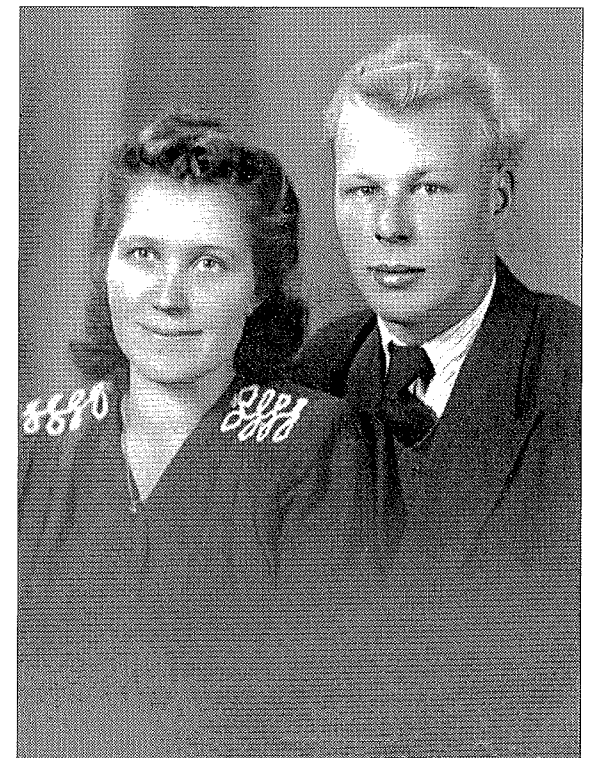
Kaikkien sukulaisten puolesta toivotamme Lempille ja Sulolle onnea ja siunausta koko elämäksi!

"Onni Teille tulkohon,
joka ovest', ikkunasta,
päiviin kultainen kimallus
auringosta armahasta,
linnun riemu laulupuihin
kesäaamuin kuultavaksi,
"kerälle" kerittäväksi
varaks' vaiheen vaikeimmanki!"

Helmi Puolimatka,
Lempin sisar

Kultahäät

Lempäälän Kelhossa viettivät kultahääpäiväänsä 19.6.1998 Toivo ja Hilkka Kopperoinen (kuva oikealla). Toivon kotikylä Sakkolassa oli Haparainen. Lähiomaiset toivottavat kultahääparille lämpimät onnittelut ja terveyttä.

Mielipidekysely Karjalan liiton jäsenten keskuudessa

Karjala takaisin, vaikka paluumuuton mieliteot vähissä

Karjalan Liitto on teettänyt jäsenistölleen gallupin Karjalan palautukseen liittyvistä toimista yhteistyössä mainostelevisiolla. Suomen Gallup esitteli kyselyn satunnaisesti poimituille, 503:lle Karjalan liiton jäsenelle. Kaikkiaan vuodenvaihteessa jäsenrekisterissä oli 42 000 karjalaista – jäsenseuroissa lasketaan olevan runsaat 56 000 henkilöä.

Kysymykset oli jaettu kolmeen: ensinnä tiedusteltiin mielipiteitä menetetyt Karjalan palauttamiseen. Toisen aihekokonaisuuden muodostivat kysymykset luovutetun Karjalan tukemisesta julkisista varoista, vaikka aluetta ei palautettaisi Suomelle. Kolmas aihepiiri käsitteli mielipiteitä nykyasukkaiden kohtalosta, jos luovutetun alueen liittäminen Suomeen kävisi mahdolliseksi.

Sanomattakin on selvää, että kyseiseen tutkimukseen haastatellut suhtautuivat ns. suurella tunteella, mikä kävi useamman kerran ilmi haastattelutilanteessa. Varsinkin vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat esittelivät mielipidettään laajemmin. Haastateltavat taulukoitiin sukupuolen ja iän mukaan yli ja alle 65-vuotiaisiin.

Vastaukset Karjalan palauttamiseen olivat erittäin myönteiset, mutta sataprosenttista yksimielisyyttä ei galluputkimus heijasta. Selvä enemmistö, kolme neljästä, pitää kuitenkin Karjalan palauttamista Suomelle erittäin tai melko toivottavana asiana. Palauttamista odottavat eniten liiton vanhemmat miesjäsenet.

Kaikkiaan erittäin toivottavana palauttamista piti 38 prosenttia

vastaajista, melko toivottavana 31 %, ei kovinkaan toivottavana 19 %, ei lainkaan toivottavana 8 % ja ei osaa sano – mielipiteeseen kallistui 4 %.

Ajatus siitä, että alue kykenisi "kustantamaan itse itsensä" vaikutti vastauksiin myönteisesti.

Ensimmäisessä kysymyksessä viitattiin lähialuevaroihin. Suomen valtio on antanut vuosittain lähialuevaroja yhteistyöhankkeisiin noin 20 miljoonaa (v:n 1996 tieto), joista 14 miljoonaa luovutettuun Karjalaan. Venäjän ulkopuolisille alueille tuesta on suunnattu jopa 70 prosenttia. Karjalan Liitto on ehdottanut, että näistä varoista suunnattaisiin nykyistä suurempi osa luovutetun Karjalan kehittämiseen. Samoin liitto ehdottaa meneteltäväksi Euroopan unionin varojen suhteen.

Vastaajilta kysyttiin, kuinka toivottavana he pitävät lähialuevarojen ja EU-tukien suuntaamista enemmän luovutettuun Karjalaan.

Vaikka enemmistö – 52 % - asettui kannattamaan ehdotusta, joka neljä ei pitänyt ajatusta kovinkaan toivottavana. Kun kuusi prosenttia ei ilmaissut kantaansa, kriittisesti ajatukseen suhtautuvia jäi runsaat kaksi viidesosaa (42%).

Mikäli aluetta ei palautettaisi Suomelle, 56 % oli sitä mieltä, että Karjalan jälleenrakennusta ei pitäisi tukea lainkaan. Jos taas suomalaiset voisivat palata alueelle, tukemista katsottiin suopeammin silmin.

Nuoremmat olivat valmiimpia tuen myöntämiseen kuin yli 65-vuotiaat.

Mikäli luovutettu Karjala palautettaisiin Suomelle, yksi

todennäköisimmistä isoista kysymyksistä olisi alueen nykyväestön kohtalo. Sen paikalleen jäämiseen enemmistö otti kielteisen kannan – kaikkiaan laskien lähes 70 prosentin vastustuksen.

Kielteisin suhtautumistapa on niillä, joiden koti/ läheinen paikkakunta oli kaupunki tai kaupala.

Ehdotus, että nykyväestön muuttamista pois Karjalasta tuettaisiin suomalaisin verovaroin, tyrmättiin.

Entäpä mahdollinen suomalaisten paluumuutto Karjalaan? Koko vastaajakunnasta erittäin valmiita paluuseen oli 4 %. Ei lainkaan Karjalaan muuttamiseen valmiita oli peräti 64 prosenttia vastaajista.

Huolimatta siis siitä, että selvä enemmistö haluaisi saattaa Neuvostoliitolle menetetyt Karjalan takaisin Suomen hallintaan, vain 15 prosenttia olisi valmis lähtemään nykyisiltä asuinsijoiltaan takaisin Karjalaan. Vastauksiin varmasti osaltaan vaikutti se, että muutto ei olisi tällä hetkellä mahdollinen ja ajankohtainen, sekä Karjalan liiton jäsenistön suhteellisen korkea ikä.

Tilaa oma
Suvannon
Seutu!

Patsaanpaljastusjuhlat Sakkolassa 21.-23.8.

Losevo, Sakkolan Kiviniemi

HINTAAN SISÄLTYY:

- Bussikuljetus Suomi-Karjala-Suomi
- Bussikuljetus kirkolle
- Majoitukset Losevossa
- Puolihoito alkaen menopöivänä illallisella ja päättyen paluupäivänä aamiaiseen
- LomaLinjan matkanjohtajan tai edustajan palvelut
- Viisumi

LISÄMAKSUSTA:

- Yhden hengen huone 250,-/hlö
- Matkustajavakuutus
- Kotiseuturetket n. 60,-/tunti/auto
- Mahdollinen Venäjän tiemaksu

LAPSIALENNUKSET:

- Alle 2-vuotiaat ilmaiseksi
- 2-11 -vuotiaat 50 %, majoitus lisävuoteessa

MATKAOHJELMA 3 PÄIVÄÄ

1. PÄIVÄ 21.8.

- Majoittuminen ja illallinen
- Mahdolliset kotikyläkäynnit

2. PÄIVÄ 22.8.

- Aamiainen
- **Patsaanpaljastus Sakkolan kirkkomaalla**
- Päivällinen

3. PÄIVÄ 23.8.

- Aamiainen
- Paluu Suomeen

HUOM! Ohjelma sitoumuksetta, käsiohjelma jaetaan bussissa.

995,-

LOSEVO

Vuoksen rannalla sijaitseva suurihotelli. Useita hotellirakennuksia, ravintolarakennus, jossa myös baari. Hotelli on rakennettu 1975, 2-3 kerrosta, ei hissiä, yli 200 vuodepaikkaa, sauna. Majoitus 2 hh, joissa suihku ja wc.

BUSSIN AIKATAULU

05.10 Orivesi/linja-autoasema
06.00 Tampere Vanha Kirkko
06.30 Lempäälä/Tapulitaukio
06.50 Vesilahti
07.20 Toijala/Pankkiaukio
07.55 Hämeenlinna/linja-autoasema pääovi
11.30 Vaalimaa/Rajahovi
13.30 Viipuri
16.30 Sakkolan Kiviniemi

LÄHTÖ PALUUMATKALLE KLO 10.00

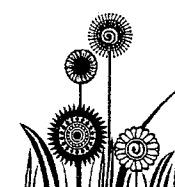
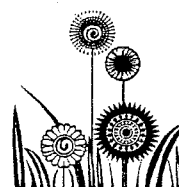
LUE VALMISMATKAEHDOT ESITTEESTÄMME,
JONKA SAAT TOIMISTOSTAMME!

Varaukset:

LomaLinja

Aleksanterinkatu 29, 33100 Tampere

Puh. (03) 214 0405

Juhlava hetki Taipaleenjoella

Parisatapainen joukko talvisodan Taipaleen veteraaneja, Vuoksen ja Suvannon ranta-alueiden asukkaita jälkeläisineen Sakkolasta, Raudusta, Käkisalimesta ja Metsäpirtistä sekä lukuisa joukko tästä 180 vuotta sitten tapahtuneesta luonnonmullistuksesta – Taipaleenjoen synnystä – kiinnostuneita matkalaisia kokoontui joen syntymän 180-vuotisjuhlaan. Sitä vietettiin talvisodassa kuuluisaksi tulleen Alcazar –linnakeen maastossa aivan Taipaleenjoen rannassa, helatorstain jälkeisenä lauantaina. Bussien lähestyessä juhlapaikkaa alkoi ”yläilmojen isäntä” muotoilla juhlaillmaa keväisestä enemmän talvisodan aikaista muistuttavaksi. Sade jatkui koko juhla-aika, mutta arvokas ja esityksiltään erittäin korkeatasoinen ohjelma saatiin toteutetuksi täysin ohjelman mukaisesti.

Lähden Veteraanisoittokunnan ”puhaltajien” Keijo Järvisen ja Reino Kotinurmen alkufanfaarina soittaman Karjalan Jääkärien marssin tauottua lausui tervehdyssanat juhlapaikalla kotipeltojensa äärellä entinen kansanedustaja ja nykyinen kauhajokilainen maanviljelijä Viljo Suokas, joka valotti mm. Taipaleenjoen synnyn seurauksena tulleen n. 5 000 ha:n peltoalan merkitystä alueen kehitykselle sekä talvisodan seurausten traagisuutta kotiseudultaan lähtemään pakotetulle väestölle.

Puhaltajien säestyksellä yhteisesti laulettu ”Synnyinmaan laulun” jälkeen diakoni Heikki Ahtiainen lausui Yrjö Jylhän ”Kiirastuli” kokoelmasta runon ”Laulu joesta” niin aidosti kuin vain korkean tason ammattilainen ja talvisodan elämykset itse tapahtumapaikalla kokenut voi.

Taipaleenjoen synnyn ja kehityksen tiedemiehen analyyttisellä otteella selvitti Teknillisen korkeakoulun vesitalouden professori Pertti Vakkilainen. Juhlayleisö kuunteli tarkkaavaisena esitystä, joka monin osin selvitti ja paljasti uusia näkökulmia tämän vuosisadan luonnonmullistuksen synnystä ja vaikutuksista. Saamme

tämän ansiokkaan esityksen lukea yksityiskohtaisesti seuraavilta sivuilta. Puhaltajien säestyksellä yhteislauluna laulettu ”Jo Karjalan kunnailla” jälkeen kuultiin jälleen Heikki Ahtiaisen herkästi tulkitsemana Lauri Aallon talvisodan Taipaleessa taistelleelle JR 19:lle omistaman runon ”Taipaleen laulu” sekä Yrjö Jylhän Kiirastuli –runot ”Tuomittu talo” ja ”Toivomuksia”, jotka ovat runoilijan eräitä herkimpiä luomuksia Kiirastuli –teoksessa.

Talvisodan Taipaleessa liittyvien runojen jälkeen siirryttiin ohjelmassa itse talvisodan Taipaleen tapahtumiin, joista näihin taistelutapahtumiin ja –paikkoihin sekä Yrjö Jylhän Kiirastuli –teoksen taustoihin syvällisesti perehtynyt insinööri Eero Laurila selvitti tiiviissä esityksessään taistelujen kulun, kuten vain logistiikan asiantuntija voi sen tehdä. Juhlayleisö kuunteli esitystä juhlapaikalla, joka oleellisesti liittyy esityksen aiheeseen. Esityksen kirjallista julkaisemista jäi juhlayleisö toivomaan. Toivomus toteutuneekin lähitulevaisuudessa jossakin muodossa. Laurilan esitelmän jälkeen juhlille ja juhlayleisölle toi tervehdyksen sekä Taipaleenjoen syntyyn että Taipaleen taistelutapahtumiin oleellisesti liittyvien Sakkolan pitäjäläisten puolesta Suvanto Säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja Hannu J. Paukku.

Veteraanipuhaltajien säestyksellä yhteislauluna laulettu ”Kotimaani onmpi Suomi” säkeiden tauottua suoritti rovasti Pentti Aarnio, runoilija Yrjö Jylhän komppanian joukkueenjohtaja Talvisodan Taipaleessa ja runoilijan pitkäaikainen ystävä mieliin painuvin sanoin tapahtuman ja tilaisuuden siunauksen.

Juhlapaikalla tilaisuus päättyi yhteisesti laulettuun virteeseen ”Jumala onmpi linnamme”, jonka jälkeen juhlayleisö siirtyi läheisyydessä sijaitsevalle kenttähautausmaalle, jossa 126 talvisodan tunnistamatonta suomalaista sankarivainajaa lepää ja johon opetusministeriön toimesta on pystytetty kuvanveistäjä Heikki

Häiväjoen veistämä harmaagraniittinen patsas. Patsas vihittiin elokuussa 1996.

Veteraanipuhaltajien vaikuttavasti esittämän ”Veteraanin iltahuudon” jälkeen toisen polven veteraani, niin kuin hän itseään kutsuu, Jouko Halmekoski loi lyhyen katsauksen tämän kenttähautausmaan taustaan ja syntyyn. Todettakoon, että on todennäköistä, että Jouko Halmekosken isä lepää tässä kenttähautakalmistossa.

Tämän jälkeen laskivat patsaalle havuseppeleet ja kukkalaitteet juhlien osanottajien puolesta Helsingin alueen talvisodan Taipaleen taistelijoitten puheenjohtaja Olli V. Alho, Metsäpirtti Seura ry:n puheenjohtaja Leo Laulajainen ja Jouko Halmekoski ja Suvanto Säätiön ja Sakkola Seura ry:n puolesta Suvanto Säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja Hannu J. Paukku, säätiön hallituksen puheenjohtaja Esko Kallonen ja Sakkola Seura ry:n puheenjohtaja Eila Aro, varapuheenjohtaja Risto Rantakari ja hallituksen jäsen Teuvo Kuparinen sekä Punkalaitumen sotaveteraanien puolesta puh. joht. Eino Patjan johtama valtuuskunta.

Rovasti Pentti Aarnion suorittaman hartaushetken jälkeen päätettiin tilaisuus veteraanipuhaltajien säestämänä yhteisesti laulettuun virteeseen ”Suomalainen rukous”.

Tilaisuudet sekä juhlapaikalla että kenttähautausmaalla juonsi asiantuntemuksella Jouko Halmekoski, joka myös aktiivisesti osallistui tapahtuman järjestelyihin.

Maukkaat voileivät ja kahvit tarjoili juhlapaikalla Toivo Laidisen perhe avustajineen. Opaspalvelu Laidinen avusti myös uhrautuvasti juhlien järjestelyjä lupa-asioiden ym. hoidossa.

Juhlia tukivat taloudellisesti ja tekivät siten osaltaan järjestämisen mahdolliseksi Maa- ja vesitekniikan Tuki ry, Suvanto Säätiö ja Imatran Voima Oy, joille Metsäpirtti Seura ry ja juhlien järjestelytoimikunta haluavat lausua parhaat kiitokset.

Aulis Ukkonen

PROFESSORI PERTTI VAKKILAINEN:

Vuoksi syntyy

Vuoksi, Karjalan kannaksen mahtava virta, syntyi noin 4 000 vuotta sitten Salpausselän murtuessa Vuoksenniskan kohdalla. Aiemmin Kymijoen kautta Suomenlahteen purkautuneet Saimaan vedet saivat uuden virtaussuunnan ja laskivat Jääksen seuduille ulottuneeseen merenlahteen.

Laatokan yhteyteen Suomenlahteen muodostui tuohon aikaan kaksiosainen Viipurin salmi. Sen pohjoinen haara kulki Käkisalimesta Räisälän, Antrean, Kuparisaaren selän ja Heinjoen kautta ja eteläisempi Muolaanjärven, Äyräpäänjärven ja luutavasti Suvannon yli. Maan kohotessa merenranta vetäytyi kaakkoon. Suomenlahtea ja Laatokkaa yhdistävät salmet mataloituiivat ja Muolaansalmi kuivui kokonaan.

Noin 3 000 vuotta sitten Laatokan vedet murtuivat Nevan kautta Suomenlahteen. Vuoksi haki laskukohtansa Laatokkaan Käkisalmen kohdalla. Vesiyhteys Laatokan ja Suomenvedenpohjan välillä kuitenkin säilyi.

Vesitie Viipurista Laatokkaan ja sieltä edelleen Novgorodiin muodosti aikoinaan merkittävän kauppareitin, jota varjelemaan rakennettiin jo varhain suojalinnoja. Ruotsin marski Torkkeli Knuutinpoika perusti näistä merkittävimmän, Viipurin linnan vuonna 1293. Tätä kauppareittiä käytettiin vielä 1600-luvulla, joskin silloin vedet olivat toisistaan jo niin irtautuneet, että veneitä jouduttiin vetämään usean maakannaksen yli.

Suvannon pinta laskee

Vuoksi oli siis hakenut laskukohtansa Käkisalmen kohdilta, sillä suoran tien itään kohti Laatokkaa salpasi kivisen koostumuksensa takia Kiviniemeksi nimitetty luja maakannas. Kannaksen takana oli Suvantojärvi, jonka vedet virtasivat Vuokseen pienen puron kautta. Laatokasta Suvannon erotti matalahko hiekkaharju, jonka leveys kapeimmalta kohdiltaan oli noin 200 metriä. Tälle

harjulle oli syntynyt Taipaleen kylä, joka keskiajan lopulla kuului eräisiin merkittävimpiin kauppapaikkoihin alueella.

Alunpitäen Vuoksi, Suvanto ja Laatokka olivat edelleen samalla korkeudella, mutta kun maakannakset muodostuivat, vedenkorkeudet alkoivat erota. Vesi nousi merkittävästi Vuoksessa, mutta vielä enemmän Suvannossa, josta Vuokseen laskeva puro pysyi pienehkönä maaperän lujudesta johtuen. 1800-luvun alussa Suvanto oli Vuoksea kaksi metriä ja Laatokkaa lähes kymmenen metriä ylempänä.

Suomessa virisi innostus järvenlaskuun 1700-luvulla. Järviä laskemalla pyrittiin saamaan uutta maata maatalouskäyttöön ja poistamaan järven rannoilta tulvahaittoja. Kapea Taipaleen kannas ja vedenpintojen suuri korkeusero Suvannon ja Laatokan välillä olivat jo varhain herättäneet ajatuksen kannaksen avaamista ja Suvannon laskemista. Väitetään, että jo vuonna 1741 sotilaita oli komennettu suorittamaan kaivutyöt, mutta kun sota Ruotsin ja Venäjän välillä puhkesi, jäi järven lasku suorittamatta.

Korkeat vedenkorkeudet kuitenkin vaivasivat Suvannon keski- ja itäosissa siinä mitassa, etteivät laskusuunnitelmat unohtuneet. Vuonna 1807 vesi nousi keväällä korkeammalle kuin miesmuistiin ja oli noin metrin tavanomaista ylempänä. Jonkinlaisia kaivutöitä lienee haitan poistamiseksi tämän jälkeen tehty, mutta missä laajuudessa ja minä vuonna, sitä ei tarkalleen tiedetä. Vuonna 1818 tai ehkä joitakin vuosia myöhemmin kirjoitetuista asiakirjoista käy ilmi, että hiekkarannasta Taipaleessa oli kaivettu, mutta että esiinnousseet vaikeudet olivat estäneet aiottu vedenjohtamistyön loppuun suorittamisen.

Karjalan kannaksella kerrottiin tarinaa, että Suvannon ranta-asukkaat olisivat vuoden 1817 kesällä vetäneet isoja kuusipuita latvapuoli edellä soraharjanteen poikki saadakseen siihen syntymään uoman, johon tulvavesi hakeutuisi. Tarkoituksena oli saada järven vedenpinta alenemaan.

Lumen sulaminen näyttää keväällä 1818 tapahtuneen Laatokan Karjalassa epätavallisen nopeasti. Veden korkeus Suvannossa nousi nousemistaan ja oli lopulta 10,5 metriä Laatokan pinnan yläpuolella. Vesi alkoi virrata Taipaleen kannaksen yli. Virtausta edesauttoivat aiemmin aikaan saadut kaivuutyöt, ja saattaa olla, että jotain sellaisia suoritettiin myös nyt.

Ratkaisevaa oli joka tapauksessa, että vettä oli paljon, se nousi korkealle ja kannaksen vastusvoima pieni. Seurauksena oli valtava luonnonmullistus. Veden mukana Laatokkaan syöksyi tavattomia maamääriä, puita ja rakennuksia. Uusi joki, Taipaleenjoki oli syntynyt. Sen synnystä on luettavissa värikkäitä kertomuksia.

Zachari Topelius kertoo seuraavasti: ”Huhu Taipaleetta uhkaavasta vaarasta levisi salamannopeasti koko pitäjään. Koolle rientänyt kansa seisoi rannalla kädet ristissä ja silmät kyynelissä katsomassa tätä suurenmoista näytöstä, jonka vaikutusta koko pitäjään kukaan ei sinä hetkenä ehtinyt miettiä. Ensimmäinen pieni virranvire muuttui Suvannon peilipinnalla yhä hurjemmaksi hyökyaalloksi, joka rajussa menossaan repi irti suuria maakappaleita puineen kaikkineen ja syöksi ne Laatokkaan. Eräs talollinen arveli, ettei vaara kovin suuri ollut ja kiipesi korjaamaan kattoaan, kun uusi vesisyöveri aukeni ja kiskaisi koko mökin mennessään. Vain kukon kuultiin vielä kiekuvan pirstaleilla kaukana Laatokalla. Niin kutsuttu Taipaleen linnoitus, umpilinnake, jäi vauriota paikoilleen lähelle jyrkännettä. Venäläinen rukoushuone, siltä ajalta kun täällä oli 60 kreikanuskoisten suomalaisten asuttamaa taloa, joutui sekin Laatokalle. Jylinä kuului kolmen peninkulman päähän Pähkinälinnaan, jossa soitettiin kirkonkelloja kolme vuorokautta umpeensa.

Yhdessä päivässä Suvanto oli ehtinyt tyhjentyä. Siellä missä vielä edellisenä päivänä oli ajettu maantietä pitkin harjulle, soudettiin seuraavana päivänä leveän joen yli valtaviin jyrkänteiden keskellä. Suvannon vesi virtasi niin rajusti, että sen mukana kulkeutui

hedelmättömänä. Suuret määrät kaloja ja kalanpyydyksiä juuttui mutaan. Kaukaisemmassa kylässä, Riiskassa, eräs yksinkertainen talonpoika oli mennyt aamulla rantaan tekemään aita. Hän halusi työn valmiiksi ennen päivällistä, mutta vaikka hän uurasti kuinka itsepintaisesti tahansa, pieni matka oli aina aitaamatta, sillä ranta väistyi hänen edestään ja sen mukana hänen päivällisensä.”

Tapahtuman tarkka ajoittaminen on aiheuttanut hankaluuksia. Topeliuksen mukaan tapahtuma olisi sattunut Yrjönpäivää edeltävänä iltana eli joko 22.4. tai 4.5. riippuen siitä, seurataanko luterilaista vai ortodoksista kalenteria. Åbo Allmänna Tidning -nimisessä lehdessä väitetään päivämääräksi 26.5., Borgå Tidning mainitsee 18.5. kyseiseksi päiväksi. Virallisessa asiakirjassa Protocollum Casuum ilmoitetaan päivämääräksi 21. toukokuuta 1818.

Suvanto laski noin seitsemän metriä. Lasku tuotti uutta, suurimmalta osalta erittäin viljavaa maata noin 5 000 ha. Hedelmällisen mutakerroksen alta kerättiin myös runsaasti järvimalmia, jota käytettiin Värtsilän rautatehtaalla. Uudesta maa-alueesta riideltiin lujasti ja asioiden ratkaiseminen vaati lukuisia oikeudenkäyntejä. Eräs näistä riidoista johti jopa miestappoon.

Vuoksen lasku

Suvannon laskun seurauksena sen yhteys Vuokseen katosi. Kiviniemen kannas erotti nyt joen sen aiemmasta lisäjuoksusta. Mielenkiinto kohdistui nyt sinne. Ajateltiin, että maakannaksen avaamisella saataisiin Vuoksen ranta-alueita vaivaavat tulvahaitat poistumaan ja maatalousmaa lisääntymään. Se, että samalla ehkä saataisiin kulkukelpoinen vesireitti Laatokalta Vuoksen yläosille, ei luonnollisestikaan vähentänyt hankkeen kiinnostavuutta.

Vuonna 1820 pidettiin kansalaiskokous, jossa suunniteltiin Kiviniemen puhkaisemista. Tavoitteena oli laskea Vuoksen pintaa 1,2 metriä. Laskun hyöt্যালueeksi arvioitiin 10 000 ha. Toimenpiteestä

koituvien hyötyjen ajateltiin nopeasti ylittävän sen aiheuttamat kustannukset.

Mutta myös vastustusta esiintyi. Suvannon rantojen asukkaat olivat kovin haluttomia hyväksymään hanketta, sillä he pelkäsivät sen aiheuttavan omaisuudelleen vahinkoja. Merkittävimmän vastuksen muodostivat kuitenkin Aleksanteri Nevskin, Konevitsan ja eräiden tietojen mukaan myös Valamon luostarit, jotka omistivat kalastusoikeuksia Vuoksen alajuoksulla ja Käkisalmen edustalla. Nämä tekijät riittivät vielä tuolloin estämään hankkeen toteuttamisen.

Suomalainen rahvas oli kuitenkin itsepäistä. Uusia hakemuksia Vuoksen laskemiseksi tehtiin yhtenään. Vuonna 1844 sattunut ankara tulva aiheutti taas pahoja vahinkoja ja nyt asukkaat saivat edusmieheksään kuvernööri, paroni Kasimir von Kothernin. Hän ryhtyi tarmokkaasti ajamaan hanketta. Asiakirjoihin liitettyssä yksityisessä kirjeessään hän toteaa asian tulleen suomalaisrahvalle niin tärkeäksi, että se on valmis jopa väkivaltaan. Kirje on merkittävä nimenomaan siksi, että kyseessä on henkilö, joka ei yleensä vähäisemmässäkään määrin kallistanut korvaansa tavallisten ihmisten esityksille.

Kiviniemen avaamista komennettiin suorittamaan everstiluutnantti Alfred Sternvall. Maaliskuun 1. päivänä 1848 päivätyssä muistiossa hän esittää Kiviniemeen kaivettavaksi uomaa, jonka pohja olisi 14,8 metriä leveä ja jonka syvyys laskettuna Vuoksen alimmasta vedenkorkeudesta olisi kolme metriä.

Hankkeen onnistumiseksi myös Taipaleenjoessa tuli suorittaa ruoppaustöitä. Sternvall arvioi, että Kiviniemen avaamisen seurauksena Vuoksen vedenpinta putoaisi 4,5 metriä ja että syntyvästä väylästä tulisi vesiliikennekelpoinen. Muistioissa esitettiin lisäksi, että kruunun tulisi lunastaa Aleksanteri Nevskin luostarin kalastusoikeudet. Konevitsan luostarilla olleet kalastusoikeudet oli jo aiemmin saatu lunastetuksi.

Sternvallin laatima kustannusarvio päätyi summaan, joka osoitti, ettei nyt pelattu nappikauppaa. Loppusumma

vastasi nimittäin 1/5 kruunun vuotuisista tuloista. Ongelmana oli, että kaikki ammattimiehet olivat kiinni muissa töissä, lähinnä Saimaan kanavan rakentamisessa, joka oli juuri aloitettu. Merkittävänä kantona kaskessa oli edelleen Aleksanteri Nevskin luostari, jolla oli vaikutusvaltaa Pietarin hovissa ja joka ei ollut halukas luopumaan kalastusoikeuksistaan.

Itämainen sota, Krimin sota, tuli nyt hankkeen puuhamiesten avuksi. Se pakotti nimittäin ajattelemaan Suomen puolustusta. Kun Venäjän Itämeren laivasto oli osoittautunut englantilaistranskalaista laivastoa heikommaksi, haluttiin sisävesiväylien kehittämiseen saada vauhtia. Näitä käyttäen ajateltiin voitavan helpottaa joukkojen kuljetuksia eri puolille Suomea.

Maaliskuun 24. päivänä 1856 Aleksanteri II esitti ohjelman, jossa kulkuväylien kehittämällä oli suuri osuus. Jo päivää aiemmin oli annettu määräys Kiviniemen puhkaisemisesta. Valtio otti vastatakseen työnjohdosta ja työvälineistä, rakennusten ja myllyjen siirroista sekä Aleksanteri Nevskin luostarin kalastusoikeuksien lunastamisesta. Hyödynsaajien oli tehtävä taksvärkkiä ja toimitettava tarvittava puutavara ja puuhiili.

Ammattitaitoisen työvoiman ongelma ratkesi kuin itsestään, sillä samaan aikaan työnjohto, kalusto ja materiaalit vapautuivat Saimaan kanavan työmaalta ja ne siirrettiin Kiviniemeen. Hankkeen korkeimpana johtajana toimi everstiluutnantti A. Appelberg.

Järjestelyissä oli nyt puhtia. Työ alkoivat jo viikon kuluttua päätöksestä. Maantiesilta Vuoksen ja sen itään työntyvän lahden, Kotilammen, väliltä poistettiin. Aiemmasta poiketen päätettiin, että kanavan leveys tulisi olemaan 89 metriä.

Suunnitelman perusajatuksena oli, että ensin kaivettaisiin pienehkö uoma, johon laskettaisiin vettä ja annettaisiin veden uurtua uomaan syvemmäksi. Kiviniemessä aloitettiin maan kaivuun sen kapeimmalta eli Kotilammin kohdalta. Samaan aikaan rakennettiin

Vatikanniemestä asti kaikki muta ja multa, ja jäljelle jäi vain karkea pohjasora kolkkona ja turvin asennettiin kaksi sulkuluukkua ja niiden jatkeeksi koko uoman leveydeltä metrin vedenpinnan yläpuolelle ulottuva maapato. Tätä käytettiin myös työnaikaisena tienä.

Kun kaivanto oli ulotettu vedenpinnan alapuolelle, luukut avattiin ja uomaan virtaava vesi vei mukaan irtonaisten materian. Luukut suljettiin ja uomaan jääneet kivet poistettiin. Kivien poisto päästiin siis tekemään kuivissa olosuhteissa. Kun kivet oli saatu pois, luukut avattiin jälleen. Uoma syveni ja siihen avattiin lisähaaroja, jotka voitiin sulkea yksinkertaisilla suojapadoilla. Näin saatiin syntymään uomaverkosto, jonka eräissä osissa virtasi vettä ja osa oli kivien poistoa varten kuivana. Työn edistämiseksi tehtiin auralla uomien pohjiin vakoja ja vettä ohjattiin pieniä patoja ja kouruja käyttämällä haluttuihin kohteisiin.

Myös Taipaleenjokea ruoppaamalla varauduttiin Kiviniemen kannaksen aukaisemisesta syntyvän hyökyaalton varalle. Jotta vesi ei tunkeutuisi Taipaleen kylään, kaivettiin kylän yläpuolelle puolen kilometrin mittainen uoma ja rakennettiin lähes sata metriä pitkä, kahden metrin korkuinen vitsaspato. Uhanalaiset talot siirrettiin pois.

Syyskuussa 1857 työt olivat edenneet loppuvaiheeseen. Kiviniemen kannasta puhkoivat nyt syvät kanjonit, joita reunustivat jyrkkäseinäiset maavallit.

Luukut avattiin syyskuun 17. päivänä ja vesi syöksyi Kiviniemen kannaksen kimppuun.

Sanan Lennätin kuvailee tapahtumaa eloisesti lokakuun 3. päivän numerossaan. ”Suwantojuhla, sillä sen nimen 17. Päivä syyskuuta kumminki ansaitsee, oli siis osaksi myös totisen voittojuhlan kaltainen. Kansakkaasti pukkeutunut rahwas, noin 3 000 henkeä juhllallisissa waatteissa, antoi juhllisuudelle erinomaisen tähän asti Suomessa tunnetun muodon.

Syyskuun 17. päivä valkeni kirkas ja kylmä, läpitunkeiva tuuli teki herrassäätöisille elon ulkona

waikeaksi, mutta matkustawia tuli tulemistaan ja toivoen suurta näytelmään nähdäksensä olivat he kaikki kuitenkin hyvillä mielin. Sangen kaunista oli katsella kun reisuwaiset Käkisalmeista tulivat; heitä oli koko joukko herroja ja naisia, jotka kohta ruitujen autiolle hiekkapinnalle antoiwat kirjawan ja elävän näön. Wiipurista oli sitä vastaan sangen vähän rouwasihmisiä tullut; suurin syy siihen oli matkan pituus ja ilman kolkkaus.

Kello löi 12 ja sinä hetkenä oli sulkua Kotilammin yläpuolella aukaistawa. Se aukeni ja wedet ryntäsivät kuoppiin ja juoksiwat koskina ojiin, wäki riensi katsomaan mitä vaahtoisat wirrat waikuttaa jaksoivat. Toinen koski oli toistansa nopeampi lohkomaa kowaa sawimaata ja repimään oijen seinämiä, mutta jotaki hirmuisempaa ei vielä näkynyt.”

”Jotaki hirmuisempaa” ei siis tapahtunutkaan. Juhlapukuiset katsojat olivat odottaneet saavansa nähdä, kuinka vesi valtavalla voimallaan siirtäisi hetkessä Kiviniemen kannaksen jäljellä olevat maat Suvantoon. Pettymys oli suuri, kun kivinen kannas pystyi vastustamaan veden voimaa, eikä odotettua näytelmää saatu nähdä. Iltaan mennessä suurin osa ”resuwaisista” oli jo matkustanut koteihinsa.

Vesi teki kuitenkin tehtävänsä ja jo seuraavana päivänä oli Kiviniemen kannakseen syntynyt leveä aukko. Lopputulos oli tosin huonompi, kuin etukäteen oli ajateltu. Sen sijaan, että olisi saatu aikaan kulkukelpoinen vesiväylä, saatiinkin syntymään uusi, kivinen koski.

Suvannossa veden pinta nousi 1,5 metriä, mikä oli arvioitua vähemmän. Muutamassa päivässä tulva-aalto saavutti Taipaleen ja aallon mukana ”huuhtoutui soraa, kiviä ja puita valtavalla pauhulla ja voimalla Laatokkaan”. Taipaleen kylä ei kuitenkaan kärsinyt vahinkoja.

Kiviniemen kannakseen oli puhkaistu aukko, jonka leveys oli muodostunut suunniteltua suuremmaksi eli 118,5 metriksi. Vuoksen pinta aleni sen yläpuolella noin 4,5 metriä, mikä vastasi suunniteltua määrää.

Kiviniemeen jäi putoasta noin kolme metriä, joten ajateltua laivaväylää ei

saatu syntymään. Pietarista tuli tosin kesällä 1859 pieni höyrylaiva, joka onnistui pääsemään Kiviniemen läpi aina Jääskeen asti. Yritys uusittiin seuraavana vuonna, mutta se ei johtanut säännönmukaiseen laivaliikenteeseen.

Vuoksen entisessä lasku-uomassa, Käkisalmen haarassa vesi laski noin 1,5 metriä ja sen liikennekelpoisuus huononi tuntuvasti. Vanhasta uomastaan Vuoksi kuroutui irti Torhonjärven pohjoispäässä olevassa Tiurinkoskessa, jossa vesi virtaa entiseen suuntaan vain heikosti. Räisälän mahtavin, lohirikaudestaan kuuluisa Unnunkoski supistui mitättömäksi.

Vuoksen laskusta syntyneiden vesijätöjen määristä ei ole tarkkoja tietoja käytettävissä. Eri lähteiden nojalla on kuitenkin pääteltävissä, että maata saatiin noin 20 000 ha. Kyseessä oli tässä mielessä maamme merkittävin vesistönlaskuhanke.

Laskusuunnitelmia

Maamme itsenäistymisen jälkeen laadittiin 1920-luvulla Vuoksen tulvahaittojen pienentämiseksi suunnitelma, jonka tarkoituksena oli Kiviniemenkosken perkaaminen ja sen yläpuolisen jokiosan ruoppaaminen. Ylin tulvavesi olisi suunnitelman mukaan saatu laskemaan 70 cm.

1930-luvulla esitettiin suunnitelman muuttamista niin, että Kiviniemenkosken perkauksen sijasta Kiviniemeen rakennettaisiin kokonaan uusi tulvakanava säätöluukkuineen. Tämän ratkaisuehdotuksen mukaan tulva saataisiin alenemaan 1,6 metriä. Samassa yhteydessä tuotiin esiin mahdollisuus vesivoimalan rakentamiseen suunniteltuun tulvakanavan. Lisäksi todettiin, että voimalan putouskorkeus lisääntyisi, jos Taipaleenjoessa olevaa Vaskelankoskea saataisiin perata.

Näin siis suunniteltiin. Syksyllä 1939 Vuoksen ranta-asukkaita eivät kuitenkaan uhanneet korkealle kohoavat tulvavedet. Tulva kyllä tuli, mutta nyt ei näillä seuduilla tulvinut vesi vaan vieraat ihmiset. Sitä tulvaa ei voitu suomalaisin vesirakennustaidoin torjua. Sen torjumiseen tarvittiin hyvin paljon enemmän.

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun, sekä Lempäälässä
Anneli Kuisma, Esteri Lopenen ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa.
Postilähetyksistä peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhlavideo kesän 1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista juhlallisuuksista Karjalan kotikunnuilta hintaan 150 markkaa.

TILAUKSET:

Ilpo Kuparinen puh. 03- 3738 195, 254 0640 tai 0400 307 550
Videota voi myös noutaa Crane Video Oy:n toimipisteestä
Tampereen Näsilinnankatu 28
tai Vesilahdesta Kuparisen kotoa Rautialantie 525.
Tilauksia otetaan vastaan myös Suvanto-Säätiössä.

**Seuraava Seutu ilmestyy
syyskuun lopulla.
Lehteen tarkoitettu aineisto pitää
olla toimituksessa viimeistään
perjantaina 4. syyskuuta.**

PITO-KALAASI KY

Juhla- ja merkkipäiväpalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere

Puh. 03-343 3902, 03-266 2002

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!

JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

P. Nuora Ky

37560 KULJU

Puh. 367 6100

**TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU**

◆◆◆◆◆◆◆◆

*Seuraava lehti
ilmestyy syyskuun
loppupuolella.*

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti

Ilmestyy vuonna 1998 8 kertaa

Tilaushinta

80 mk/vuosikerta

Ilmoitushinnat

1 mk palstamillimetri (+alv 22%)

Toimituksen konttori ja osoite

Rautasema, 37550 Lempäälä

Puhelin (03) 374 8448 ilt.

Postisiirtotili

TA 359 751

Pankki

TSOP, 37500 Lempäälä

Tilinumero 522803-211955

Vastaava toimittaja

Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta

Esko Kallonen

Eero Koppanen

Ritva Koski

Juha Kuisma

Hannu Paukku